

Resumé

Z dnešního pohledu se může jevit jako překvapující, že tomu nejsou ani dvě století, kdy se na dítě pohlíželo jako na malého dospělého nebo levnou pracovní sílu. Teprve v průběhu 20. století došlo k vzájemnému odlišení konstruktů dětství a dospělosti, což s sebou přineslo i širší debatu týkající se ochrany dětí a jejich práv. Nahlížení na dítě jako na objekt rodičovské moci pozvolna přešlo k jeho vnímání jako subjektu práv. Přestože byla přijata řada mezinárodních dokumentů deklarujících práva dítěte, téma práv dítěte a základních zásad jejich ochrany dosud nebylo vyčerpáno. Například pokud jde o právo dítěte na ochranu a péči svých rodičů, česká legislativa ani praxe soudů a orgánů sociálně-právní ochrany dětí až donedávna neodpovídaly požadavkům mezinárodních úmluv. V anglickém právu nalezneme dokonce polemiku o tom, zda je dítě nositelem práv. Angličtí autoři představili na toto téma řadu teorií, např. teorii vůle.

Cílem této disertační práce je srovnání základních zásad ochrany práv dítěte v českém a anglickém právu. Přestože komparované legislativy pocházejí z různých právních rodin, práce ukazuje, že základní principy zůstávají podobné, neboť pramení zejména z mezinárodních úmluv. Výzkum proto vychází z požadavku nejen obě legislativy popsat, ale i analyzovat a srovnat ve vztahu k základním zásadám ochrany práv dítěte a jejich aplikaci na vybraných institutech, např. pěstounské péči. Základní zkoumanou otázkou je možnost jejich vzájemného ovlivňování se, zejména zda se lze inspirovat anglickou úpravou v českém prostředí. S ohledem na téma, autorka zvolila metodu komparativní a základní rozdíly v obou legislativách jsou nejen srovnávány, ale i průběžně hodnoceny, což vede autorku k úvahám *de lege ferenda*.

Disertační práce je systematicky rozvržena do dvanácti kapitol. I s ohledem na rozdílnost právní a politické kultury obou zemí v důsledku odlišného historického vývoje je druhá kapitola věnována správní organizaci obou zemí a jejich právním systémům. Aby bylo možno problematiku lépe uchopit, zabývá se autorka dále základními pojmy, se kterými pracuje v průběhu celé disertace, např. pojem dítěte, rodičovské zodpovědnosti, rodičovství, právy dítěte, a shrnuje hierarchii právních

předpisů zabývajících se právy dítěte, význam mezinárodních úmluv a vliv evropského práva na obě legislativy.

Zvláštní pozornost je věnována Úmluvě o právech dítěte a judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (zejména čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech).

Ústředním tématem práce, které je blíže rozebráno v kapitole sedmé, jsou základní zásady ochrany práv dítěte. Přestože jsou obě země signatáři mezinárodních úmluv o právech dětí a z tohoto důvodu jsou si principy velmi podobné, každá země k nim zaujala odlišný přístup. Uvedené autorka dovozuje zejména z judikatury vnitrostátních soudů, kterou zde cituje, aby poukázala na odlišný obsah, který je těmto principům vtištěn.

Nicméně teoretické zásady nemohou být zkoumány bez jejich praktické aplikace soudy a dalšími orgány odpovědnými za ochranu dětí. Autorka proto blíže rozebírá opatření a rozhodnutí, jejichž cílem je poskytnout potřebnému dítěti včasnou a účinnou ochranu.

V českém právním řádu má být pěstounská péče upřednostňovanou formou náhradní péče o dítě. Práce proto porovnává tento institut v českém a anglickém právu, přestože jeho obsah se významně liší.

Dílčí závěr každé kapitoly předkládá návrhy na změnu legislativy. Jejich shrnutí je uvedeno v kapitole dvanácté, která zároveň poskytuje závěr k počáteční hypotéze.

Obecně lze říci, že anglický systém ochrany práv dítěte je lépe propracovaný a zahrnuje instituty, z nichž lze čerpat inspiraci pro účely české právní úpravy. Autorka proto dospěla k závěru, že odpověď na úvodní otázku je kladná, což dokladuje i fakt, že česká vláda představila Národní akční plán transformace systému péče ohrožené děti, který do značné míry vychází z anglického Children Act 1989. Na druhé straně obsahuje instituty, např. surogátní mateřství, u nichž má autorka za to, že jejich legislativní zakotvení je v rozporu s postavením dítěte jako subjektu práv.

Resumé

From today´s point of view it may seem quite surprising that not even two centuries ago a child was perceived as a small adult or a cheap worker. It was not earlier than during twentieth century when need of distinguishing of childhood and adulthood became relevant and discussed. Such a debate brought along further protection of children and their rights. A child became a subject of its rights rather than an object of parental power.

Although several international documents declaring children´s rights have been adopted the topic of children's rights and its basic principles is still a current one. When it comes to child´s right to be protected and cared by its parents, neither the Czech legislature nor the practice of the courts and local authorities have until recently adopted an approach consistent with international conventions. It is few decades ago when English authors doubted even the position of a child as a subject of rights and introduced different theories on children as rights holders, e.g. will or choice theory.

The purpose of the dissertation thesis is to compare basic principles of children´s rights protection system in Czech and English law. Although each of the legislations comes from a different legal family, the thesis shows that the principles of the protection are similar and proceeds mainly from international conventions. The aim of the research is not only to describe but also to analyse and compare both legislations in terms of principles of children´s rights protection and its application in selected institutes, e.g. foster care.

The basic question to explore is the possibility of mutual influence of the legislations, in particular whether it would be useful to draw some inspiration from English legislation in the Czech environment.

Considering the topic, the comparative method prevails throughout the whole thesis and the main differences of the legislations are not only compared but also evaluated and thus leads the author to the *de lege ferenda* considerations.

The thesis comprises of twelve chapters. As the legal culture and political environment in both countries differs due to its different historical circumstances,

second chapter is an introduction to administrative organization of the countries and its legal systems.

To understand the problem properly the author gives definitions of the key concepts which are worked with throughout the thesis, e.g. child, parental responsibility, parenthood, children's rights, and summarizes hierarchy of law dealing with children's rights, importance of international conventions and an influence of European law on both legislations. Special attention is paid to the Convention on the rights of the Child and to the judicature of the European Court of Human Rights (mainly the breach of Art. 8 of the European Convention on Human Rights).

The central topic of the thesis, principles of children's rights protection, is discussed in Chapter Seven. Even though both countries are signatories of the international conventions on children's rights and thus the principles are very similar, each country takes different approach as to them. Such an allegation is to be deduced from the judicature of the domestic courts of each country and its application of the principles. Thus, the author cites several judgments to point out a different meaning which is given for example to the principle of the welfare of the child.

Nevertheless, theoretical principles cannot be examined without their practical application by the courts and other authorities responsible for child protection. Therefore, the author discusses individual actions and decisions aimed at providing timely and effective protection of the child in need.

In Czech law foster care is to be a favored institute in terms of alternative care of a child in need. Therefore the thesis provides a comparison of foster care in English and Czech law as the terms are the same but its content differs.

The recommendations for changes of the legislation are given in each Chapter conclusion. Thus, Chapter Twelve summarizes them and gives the conclusion to the initial hypothesis.

Generally, English child law protection system is better worked-out and there are several institutes to be inspired by in Czech legislation. Therefore the answer the author gives to the initial question is a positive one. An evidence of such a conclusion is the fact that the Government of the Czech republic has introduced a National Action Plan of the Transformation of the child protection system which gains an inspiration mainly

from an English Children Act 1989. On the other hand, there are examples of institutes, e.g. surrogacy and surrogate motherhood, the author finds to be contrary to the status of a child as a subject of the rights.